

pentru vilejia lor, ca să fie salvată viața celor care sînt în suferință; iar căpeleniile pe care am pus mina au fost aruncate în temniță ca niște ticăloși de sint, ca să se înapăimînte toți nelegiuții.

Arh. St. București, fond familia Șuțu, nr. 8, 12 13, 14, 16, 17, orig. lb. greacă.

Catalogul Bibliotecii gimnaziului crăiesc din Sibiu

IACOB MĂRZA

Istoriografia a fixat, încă de la sfîrșitul secolului trecut, profilul organizatoric și coordonatele învățămîntului de la gimnaziul crăiesc din Sibiu întemeiat în 1692. Totodată, prin două lucrări redactate în momente aniversare s-a subliniat și rolul îndeplinit de instituție în formarea unei păături de intelectuali din Transilvania în secolul al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului următor, între care s-au remarcat Simion Șterca Șuluțiu, Iosif Molnar, Gheorghe Lazăr, Simion Balint, Ilie Măcelariu, August Treboniu Laurian, Ioan Pușcariu, Iacob Bologa, Axente Sever, Nicolae Cristea, Visarion Roman, ca să menționăm doar cîteva nume reprezentative pentru istoria națională¹.

Că o instituție de talia gimnaziului crăiesc din Sibiu a beneficiat pentru buna ei funcționare și de o bibliotecă a fost o realitate condiționată de însăși legislația școlară a epocii, în speță de *Ratio educationis*, Viena, 1777². În condiții istorice normale, activitatea unei școli presupunea și existența bibliotecii, de unde profesorii și elevii puteau procura cărțile, necesare pregătirii cursurilor, lecțiilor și examenelor. În acest sens, evoluția gimnaziului, respectiv, dezvoltarea bibliotecii trebuie raportate la etapele prin care a trecut *Residentia Societatis Jesu Cibiniensis*, pe lingă care a funcționat.

Chiar dacă nu se pot stabili în acest stadiu al cercetării începuturile bibliotecii — care ar putea să coincidă cu primii ani de funcționare a gimnaziului —, o etapă deja cunoscută în existența ei o constituie perioada 1774—1780, de cînd datează *Elenchus Librorum Humanisticorum Bibliothecae Regii Gymnasii Cibiniensis*³, păstrat la Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia. Investigațiile asupra listei cărților umanistice din biblioteca gimnaziului s-au finalizat cu depistarea a 99 titluri în 126 volume din domeniile filologiei clasice, teologiei, istoriei, filosofiei, literaturii didactice, în general, lexicografiei etc.

¹ Pentru istoricul gimnaziului, cf. în ordine cronologică: Boroș G., A. *Nagyszebeni állami főgymnázium történelme*, Nagyszebeni, Reissenberger Ad., 1896; I. Stanciu, *Istoricul liceului Gheorghe Lazăr din Sibiu. 250 de ani de la întemeierea lui. 1652—1912*, Sibiu, în „Dacia Traiană” 1943; P. Munteanu, *Monografia liceului „Gheorghe Lazăr” din Sibiu 1692—93—1967—68*, Sibiu, f.a.

² CC De Universitate Bibliotheca, Numophylacio, celerorumque antiquitatis monumentorum Museo, p. 348—352; Capit. VII. De Regiis Academicarum Hungaricarum Bibliothecis e, Museis. CXCIV. De Regiis Academicarum Bibliothecis generatim; § CXCIV. De extractione Regiarum Academicarum Bibliothecarum, p. 362—363, în *Ratio educationis*, Vindobonae, 1777.

³ I. Mărza, *Lista cărților umaniste a bibliotecii gimnaziului crăiesc din Sibiu*, în „Apulum” XVI, 1978, p. 329—340.

Preponderența culturii de factură clasică dovedită de sus-numita listă, care subliniază profilul învățământului de la gimnaziu, în concordanță directă cu prevederile cuprinse în legislația școlară⁴, rămâne o coordonată esențială a existenței și evoluției bibliotecii în epoca Luminilor. De fapt, cercetările efectuate în 1978 în Biblioteca Liceului „Gheorghe Lazăr”, deținătoarea unui valoros fond documentar (manuscrise și documente, incunabule, cărți rare și prețioase, tipărituri românești vechi ș.a.), provenit în mare parte din fosta bibliotecă a gimnaziului crăieșc, s-au dovedit a fi necesare și prețioase asupra conținutului bibliotecii gimnaziului în deceniul 3 al secolului trecut. Parcurgerea microistoriei gimnaziului crăieșc din Sibiu⁵, fiindcă *Protocollum Regii Gymnasii Cibiniensis ab Anno 1810* întrunește — prin forma de redactare și, mai ales, prin conținut — astfel de calități, ne-a oferit șansa de a investiga, pe linia unor constante preocupări asupra istoriei învățământului transilvănean în secolul Luminilor și în *Formărz*, și biblioteca.

Dacă în *Consultatio scholastica die 17 Julii <1>810* din protocol se pune problema necesității reorganizării fondului de carte și a alcătuirii unui catalog al bibliotecii pentru a deveni și mai utilă profesorilor și elevilor, *Catalogus Librorum Gymnasii R<egi> Cibiniensis*, autentificat de prefectul gimnaziului Joannes Nepomucenus Eschenbach în ultima zi a lunii mai 1826, reprezintă în esență inventarul bibliotecii⁶. Cercetarea va constitui, fără îndoială, un pas înainte în cunoașterea specificului învățământului de la gimnaziu în „epoca latină”, respectiv în ceea ce privește organizarea și conținutul bibliotecii⁷, cu atât mai mult cu cât îl publicăm în anexa comunicării de față.

Un prim aspect care se impune din parcurgerea catalogului, în care au fost cuprinse 114 titluri în peste 300 volume, este limba de redactare. Preponderența limbii latine în descrierea titlurilor, peste 70 poziții fiind transcrise în latinește, este surprinsă și în acest caz, demonstrându-se importanța acordată limbii latine în cadrul învățământului de la gimnaziile transilvănele în secolul Luminilor. De fapt, latina era limba oficială în care s-au desfășurat lecțiile la aceste instituții de învățământ. (Vezi *Anexa*).

În plus, în catalog se găsesc circa 30 titluri în limba maghiară și unul în limba italiană. Preponderența limbilor de redactare a titlurilor este evi-

⁴ *Norma regia*, Cibinii, 1781, p. 50—73.

⁵ Biblioteca Liceului „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, nr. inv. 13319 (cota veche O V/25).

⁶ *Ibidem*. Mai departe se va citi prescurtat *Catalogus Librorum*.

⁷ Atragem atenția cercetărilor asupra structurii catalogului sub aspectul rubricaturii, în care se aflau incluse 3 poziții: *N<ume>rus*, *Tomii* și *Reflexiones*. În locul rubricii destinate titlurilor lucrărilor se menționează materia ilustrată: *Classici*, *Historia Geographia*, *Artes Liberales Lexica*, *Libri mixti*, Cf. *Catalogus Librorum*, passim.

Informațiile existente la *Reflexiones* ne apar importante pentru specificul unei biblioteci școlare de tipul celei investigate prin aceea că precizează în unele cazuri fie ediția lucrării, localitatea de imprimare și anul, fie data la care a fost achiziționat un exemplar sau altul. Așa este cazul, de pildă, al celor 34 titluri din categoria *Classici*, „omnes editionis Bipontinae” (actualmente Zweibrücken, localitate în Germania Federală, unde a funcționat în secolul al XVIII-lea o activă tipografie patronată de călugării iezuiți) sau a celor peste 15 titluri din aceeași categorie, existente în biblioteca gimnaziului sibiian în „Editio Schraembliana”. Vezi *Anexa*, nr. 1—34, 38—54. Prețioase sînt datele, este adevărat sumare, asupra localităților de imprimare a cărților, în afară de „editiones Bipontinae” și „Schraemblianae”. *Anexa*, nr. 35—37, 58—61, 70—73. În fine, există date la unele volume în ceea ce privește anul cumpărării lor pentru bibliotecă. Vezi *Anexa* nr. 54, 55—60, 76, 89—91, 96, 98—99, 111—114.

dentă în favoarea latinei, sugerind în fond și cultul pentru antichitatea clasică latină, care deținea un rol extrem de important în procesul instructiv-educativ al epocii ⁸.

Prima secțiune a catalogului bibliotecii, *Classici*, cuprinde 61 poziții cu cărți în peste 210 volume și trimite cu gândul, fără doar și poate, la rolul important îndeplinit de cultura antichității greco-romane în cadrul învățământului gimnazial, respectiv în orizontul cărturăresc al viitorilor intelectuali formați la școala din Sibiu. Prezența unor volume din operele lui Platon, Cezar, Claudian, Cicero, Ovidiu, Juvenal, Lucrețiu, Seneca, Quintilian, Lucan, Fedru, Suetoniu, Tit Liviu, Tacit, Plaut, Terențiu, Horațiu ș.a., despre care se precizează „omnes editionis Bipontinae”, rămâne mai mult decît semificativă. Se adaugă, în mod firesc pentru profilul unei biblioteci gimnaziale din epoca Luminilor, lucrările citorva autorități germane în materie de cultură clasică. Ne gândim la Bürger, Gessner, Hölty, Klosztock, Lichtwehr, Haller, Gellert, Weisst, Willamow, Gerstenberg, Pfeipfel, Michaelis, Thümmel, Hagedorn, Wieland, Heymann, Hildebrand, Kreutzskmann, Bergstrassen, Schröck, Hübner, Bauer, Scheller, Parizek ș.a. Sint autori prezenți în același catalog prin lucrări în „Edition Schraembliana”.

Dacă secțiunea *Classici* a catalogului stabilește convingător specificul instituției, vizavi de limba și cultura gimnaziului, care erau în deplină concordanță cu prevederile legislației școlare centrale și provinciale ⁹, grupa de lucrări *Historia*, care înregistrează 15 titluri în circa 20 volume oferă posibilitatea cunoașterii mai nuanțate a bibliotecii în raport cu conținutul învățământului. Istorici ca Palma, Felmer, Schröck, Fabianus, la care se adaugă titluri de tipul *Rudimenta historica*, *Annales sacri et profani*, *Epitome chronologica rerum hungaricarum*, *Historia Regni Hungariae*, *Specimen Genealogico-pronologicum ad illustrandam prosopiam Habsburgo-Lotharingicam* indică acel gen de istorie cultivat în gimnaziile vremii, reflectat și de biblioteca sibiană: istoria ecleziastică și profană universală și provincială, de la epocile eroice ale romanilor și grecilor pînă la momente din istoria europeană contemporană cu documentul analizat. Ca și în cazul primei secțiuni, se poate observa o identitate culturală cu indicațiile legislației școlare ¹⁰ și cu mesajul unor manuale de istorie care au circulat în principatul transilvănean la sfîrșitul secolului al XVIII-lea și în prima jumătate a secolului următor ¹¹.

Următoarele două secțiuni ale catalogului, *Geographia* și *Artes Liberales*, nu fac decît să completeze universul bibliotecii gimnaziul crăiesc din Sibiu și să adauge noi argumente în favoarea conținutului învățământului. Dacă în cazul lucrărilor de geografie nu apar decît 3 titluri, *Compedium*

⁸ Detalii la I. Protopopescu, *Contribuții la istoria învățământului din Transilvania 1774-1805*, București, Edit. did. și ped., 1966.

⁹ *Norma regia*, Cibinii, 1781, p. 56-61, 68-72 (III-IV *Librorum, argumentorum et temporibus distributio pro classibus Grammaticae et Humanitatis*).

¹⁰ *Ibidem*, p. 56, 58, 60, 69, 71. Cf. și I. Stanciu, *op. cit.*, p. 18-19; G. Bogdan-Duică, *Gheorghe Lazăr*, București, „Cultura națională”, 1924, p. 11-14, 115-117; P. Munteanu, *op. cit.*, p. 20-23.

¹¹ I. Mărza, *Manuale de istorie folosite la școlile din Transilvania între mijlocul secolului al XVIII-lea și mijlocul secolului al XIX-lea*, în „Sargetia” XVI-XVII, 1982-1983, p. 577-605.

Geographiae Hungariae al lui Bell, *Geographia* lui Szászki și cunoscutul *Lexicon* al lui Hübner, la care adăugăm *Atlasul* lui Reilly (specificat în finalul catalogului), numărul volumelor de la *Artes Liberales* este mare : 18. Că poetica și retorica erau obiecte de studiu cu un rol bine stabilit în gimnaziile vremii, mai ales în ultimele clase, este un adevăr deja stabilit, explicabil prin legislația școlară¹². Lucrări ca *Institutiones ad eloquentiam*, *Method(us) parandae eloquentiae* a lui Soarius, *Oratoria* lui Palaestra, *Orationes Sacrae*, alcătuite de Molnár, manualul *Mythologia* lui Holle, *Chronicon universale*, de Britius, *Compedium antiquitatum* al lui Cellarius, *Praecepta stili bene latini*, de Schellerus, volumul lui Bauer, *Anleitung zum richti(gen) Ausdruck(en) der latein(ischen) Sprache* ș.a. nu fac decât să pledeze pentru această situație.

De asemenea, menționăm, în aceeași ordine a cercetării, lucrările lexicografice cuprinse în catalog într-o secțiune aparte, *Lexica*. Din cele 8 titluri în 12 volume ne-au reținut atenția : *Lexiconul* lui Schrevelius, *Dizionario Imperiale*, de Mathaeus Pasor, *Lexicon latino-graeco-ungaricum*, 2 exemplare din celebrul *Dictionarium* al lui Calepinus, *Phraseologia* lui Vagnerus, *Lexicon antibarbarum* al lui Nolterus, în 2 exemplare. Sînt lucrări de o semnificație spirituală aparte, prin posibilitățile oferite cititorilor lor pe linia însușirii unor noțiuni enciclopedice, în raport direct cu ponderea materiilor umanistice din cadrul procesului de învățămînt.

Un nuanțat orizont cultural rezultă din parcurgerea ultimei secțiuni a catalogului, *Libri mixti*, în care au fost incluse 25 titluri în 33 volume aparținînd mai multor domenii ale cunoașterii. Nu lipsese lucrări de filosofie și de aritmetică. Atrag atenția în direcția conținutului învățămîntului : Molnarius, *Physiologicon* ; Parizek, *Erlärung der sonntäglichen Evangelien* ; Loscanius, *Institutiones Philosophiae moralis* ; Fonseca, *Institutiones dialecticae, Elementa Geometriae* ; 4 volume din *Rechenkunst*, de Klausenberg ; *Arithmetica Claudiop(oli)* ; *Deutsche Crestomathie*, de Cserei ; *Dictionarium Josephi Morton* ; Seibtius, *Practica exercitia* etc.

Pornind de la informațiile însumate de *Catalogus Librorum*, care oglindește — după cum am menționat deja — situația bibliotecii gimnaziului crăiesc din Sibiu în deceniul 3 al secolului al XIX-lea, s-ar putea identifica pe baza unor cercetări efectuate în actuala bibliotecă a Liceului „Gheorghe Lazăr”, titlurile, respectiv, volumele care au făcut parte din biblioteca gimnazială. Un atare efort de investigare ar fi mai mult decât îndreptățit, dacă ținem seama de importanța lui în vederea recompunerii vechii biblioteci — chiar dacă s-ar realiza doar parțial — , și pentru punctarea circulației unora dintre volume printre profesorii și elevii de la gimnaziu. Utilitatea unei astfel de cercetări pentru istoricul actualei biblioteci a Liceului „Gheorghe Lazăr”, deținătoarea unui fond de carte cu valoare de patrimoniu pentru cultura națională și universală, este indiscutabilă.

Menționăm, în congruență cu cele afirmate mai sus, că sondajele efectuate în 1978 s-au finalizat cu câteva rezultate îmbucurătoare¹³, fapt

¹² *Norma regia*, Cibinii, 1781, p. 56—67, 69—72.

¹³ Pe linia completării informațiilor la titlurile incluse în *Catalogus Librorum* am utilizat: *Allgemeine deutsche Biographie*, 1—56, Leipzig, Verlag von Duncker und Humblot, 1875—1912; J. Sziinyei, *Magyar irók élete és munkái*, 1—XIV, Budapest, Kijáda Hornyánszky Viktor, 1891—1914; G. Petrik, *Bibliographia Hungariae 1712—1860*, I—III, Budapestni, Sumpitibus Augustini Dobrowsky, 1888—1891.

pentru care ar trebui continuate. Într-o primă etapă a cercetării am identificat, pornind de la datele oferite de *Catalogus Librorum*, 19 titluri. Cu toate că numărul este mic în raport cu acela cuprins în document (114 titluri), considerăm că este important să amintim câteva exemple: Lactantius, *Opera omnia*, 1—2, Biponti, 1786 (Nr. inv. 7942—7943); Phil. Jos. Holle, *Mythologia*, Cibinii, 1781 (Nr. inv. 7985—7986); Jos. Márton, *Lexicon latino-hungarico-germanicum*, I—II, Viennae, 1818 (Nr. inv. 8052—8056); Cor. Schrevelius, *Lexicon manuale graeco-latinum*, Viennae, 1822 (Nr. inv. 8064); Fr. Vagner *Phraseologia latina*, Budae, 1822 (Nr. inv. 8070); *Institutiones arithmeticae*, Claudiopoli et Cibinii, 797 (Nr. inv. 8097); Core Cellus, *De medicina*, Biponti, 1786 (Nr. inv. 8210); *Scriptores rei rusticae, veteres latini*, 1—3, Biponti, 1787 (Nr. inv. 8222); Ausonius, *Opera*, Biponti 1785 (Nr. inv. 8253); A. Gellius, *Noctes atticae*, 1—2, Biponti, 1784 (Nr. inv. 8386—8387); Lucretius, *De natura rerum*, Biponti, 1782 (Nr. inv. 432); Ovidius, *Opera*, Biponti, 1783 (Nr. inv. 8455); Phaedrus, *Fabulae*, Biponti, 1796 (Nr. inv. 8534); Quintilianus, *Opera*, 1—4, Biponti, 1784 (Nr. inv. 8550—8553); Seneca, *Tragediae*, Biponti, 1785 (Nr. inv. 8571); Terentius, *Comediae*, 1—2, Biponti, 1779—1780 (Nr. inv. 8588—8589); Fr. Kazy, *Historia regni Hungariae, Thyrnaviae*, 1737 (Nr. inv. 8712); Livius, *Historiarum libri qui super omnes*, 1—13, Biponti, 1784—1786 (Nr. inv. 8744—8750); Platon, *Opera*, 1—11, Biponti, 1781—1878 (Nr. inv. 8996—9006).

Câteva concluzii se impun. *Catalogus Librorum Gymnasii Regii Cibiniensis* reflectă în mod convingător aspecte din organizarea bibliotecii școlare în deceniul 3 al secolului al XIX-lea (filiera de achiziție și datele de intrare în bibliotecă ale unor cărți). Totodată, secțiunile în care a fost împărțit *Catalogus Librorum — Classici, Historia, Geographia, Artes Liberales, Lexica și Libri mixti* — și, mai ales, numărul mare al volumelor în aceste secțiuni conturează profilul învățămîntului profesat la gimnaziul crăiesc din Sibiu, în care obiectele de studiu de orientare umanistă (autorii clasici greci și latini, istoria, poetica, retorică) au deținut o pondere covârșitoare. Căci gimnaziul crăiesc din Sibiu nu făcea decît să urmeze, după cum dovedesc titlurile înscrise în *Catalogus Librorum*, indicațiile legislației școlare aplicate și de alte gimnazii transilvănene în veacul Luminilor¹⁴.

Prin modalitățile de organizare și prin conținutul cărților biblioteca a răspuns unor imperative culturale impuse gimnaziilor crăiești transilvănene, la care s-au aliniat și alte biblioteci de profil — de pildă, *Bibliotheca*

¹⁴ L. Protopopescu, *op. cit.*; N. Albu, *Istoria învățămîntului românesc din Transilvania pînă la 1800*, Blaj, „Lumina”, 1944; idem, *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800—1867*, București, Edit. did. și ped., 1977; Il. Bozac, P. Teodor, *Învățămîntul românesc din Transilvania în secolul al XVIII-lea și la începutul secolului al XIX-lea*, în *Din istoria pedagogiei românești*, II, București, Edit. did. și ped., 1966; I. Mărza, *Patru documente despre Regium Gymnasium Zallathnense*, în „Sargetia”, XIII, 1977; idem, *Școală și națiune. Școlile de la Blaj în epoca Renașterii naționale*, ms.

*Gymnasia R(egii) Zlatnensis*¹⁵ — și constituie un moment aparte din trecutul bibliotecilor din Sibiul secolului Luminilor.

Numar	Titlu	Foaie	Reflexionat
100	...	1	
101	...	1	
102	...	1	
103	...	1	
104	...	1	
105	...	10	reflexionat compus
106	...	1	
107	...	4	
108	...	1	
109	...	2	
110	...	1	
111	...	2	1810 compus
112	...	2	1810 compus
113	...	2	1810 compus

His accedat Atlas Geograph. fide
 Magnae Regni Hungariae Atlas seu
 Geograph. librum de ill. Mai 1816
 J. J. ...
 ...

¹⁵ I. Mărza, *Biblioteca gimnaziului crăiesc din Zlatna. O contribuție la istoricul bibliotecilor școlare din Transilvania*, în „Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie”, Cluj, XV, 1972, p. 85—104.

Cercetările asupra celor 250 titluri care au făcut parte din biblioteca de la Zlatna au indicat același profil organizatoric și orizont livresc (care ilustrează interesul față de antichitatea clasică greco-romană și pentru domeniul vast al culturii umanistice, fără să lipsească lucrări din sfera științelor cu aplicare în practică), în concordanță cu specificul procesului de învățământ, *Ibidem*, supra.

De fapt, investigații mai vechi au stabilit o identitate culturală și între bibliotecile unor școli din Muntenia și conținutul învățământului în secolul Luminilor. Cf. C. Dima-Drăgan, *Contribuții la istoricul Bibliotecii Naționale de la Colegiul Sf. Sava*, în „Revista Arhivelor”, VIII, 2(1965), p. 269—290; I. Popescu-Teiușan, *Vechea bibliotecă a colegiului popular Nicolae Bălcescu din Craiova*, în „Studii și cercetări de bibliologie”, VI, 1964, p. 183—197; Gh. Pârnuță, *Știri noi despre primele biblioteci școlare*, în „Studii și cercetări de bibliologie”, III, 1960, p. 291—299.

Inventarul cărților și manuscriselor din colecția
 Catalogus librariae
 Gymnasii R. Cibinensis.

Clasific.

Număr	Titlu	Cantitate	Observații
1.	Platonis opera	10	
2.	Aristoteli	1	
3.	Phil. Solan.	2	
4.	Isid. Tabul. Prover.	1	
5.	Plautinus	1	
6.	Augusti opera propria	2	
7.	Cicero's opera	10	
8.	Terentii opera	2	
9.	Terentii	1	omnes
10.	Cicero's et Juvenalis	1	
11.	Julius Phil.	1	
12.	Luceius	1	
13.	Terentii opera	4	Siliani
14.	Isidori opera	4	
15.	Phil. Solan.	2	
16.	Isidori	1	
17.	Terentii	1	
18.	Ter. Celsus	1	
19.	Terentii et Isidori	2	
20.	Phil. Solan.	1	
21.	Luceius	2	
22.	Terentii	1	pro.
23.	Isidori opera propria	4	
24.	Isidori	1	
25.	Isidori	1	
26.	Terentii et Macellinus	2	
27.	Terentii	1	fi
28.	Terentii Proverbia	1	
29.	Terentii	10	
30.	Ter. Prover.	1	
31.	Ter. Terentii	4	
32.	Terentii	4	
33.	Terentii	2	no
34.	Terentii	1	

Anexa

Instructus Literarius ad Gymnasium R(egium) Cib(iniensium) pertinens.

N(ume)r(us)	Catalogus Librorum Gymnasii R(egii) Cibiniensis	Tomi	Reflexiones
<i>Classici</i>			
1.	Platonis Opera	12.	
2.	Ausonius	1.	
3.	Jul(ius) Caesar	2.	
4.	Catul(us) Tibul(us) Propert(ius)	1.	
5.	Claudianus	1.	
6.	Augustae historiae scriptores	2.	
7.	Ciceronis Opera	13.	
8.	Ovidii Opera	2.	
9.	Florus	1.	Omnes
10.	Persius et Juvenalis	1.	
11.	Silius Ital(icus)	1.	
12.	Lucretius	1.	
13.	Senecae Opera	4.	editionis
14.	Quintiliani Opera	4.	
15.	Aul(us) Gellius	2.	
16.	Justinus	1.	
17.	Frontinus	1.	Bi-
18.	Corn(elius) Celsus	1.	
19.	Scriptores rei rusticae	3.	
20.	Val(erius) Flaccus	1.	
21.	Lactantius	2.	pon-
22.	Lucanus	1.	
23.	Plinii historia na(tur)alis	4.	
24.	Phaedrus	1.	
25.	Statius	1.	
26.	Ammian(us) Marcellinus	2.	
27.	Svetonius	1.	
28.	Senecae Tragediae	1.	
29.	Livius	13.	
30.	Corn(elius) Nepos	1.	
31.	Corn(elius) Tacitus	4.	
32.	Plautus	4.	
33.	Terentius	2.	nae
34.	Horatius	1.	
35.	Epistolae Ciceronis	1.	Lugduni
36.	Senecae Tragediae	1.	Amstelodami
37.	Sulpitii Severi Historia S(acra)	1.	Claudiopoli
38.	Bürger	2.	}
39.	Gessner	4.	
40.	Hölty	1.	
41.	Klosztock	7.	
42.	Lichtwehr	2.	
43.	Haller	2.	
44.	Gellert	4.	
45.	Weisste	3.	
46.	Willamow	2.	
47.	Gerstenberg	3.	
48.	Pfeipfel	3.	
49.	Uz	3.	
50.	Michaelis	4.	
51.	Thünel	1.	
52.	Hagedorn	5.	
53.	Wieland	52.	
54.	Aristips Briefe an Wieland	8.	A(uno) 1813 comparat(us)

55.	Horaceus Satyren und Briefe: Wieland	2.		
56.	Ciceros Briefe (<:Wieland:>)	9.	A<(nno) 1815 comparat(us)	
57.	M<(arcus) T<(ulius) Cic<(eros) VI Reden	1.	An<(no) <(1) 814	} compa- rat(us)
	<:Von Heymann)			
58.	Victoris Römische Geschichte (<:Hildebrand)	1	Vien<(nae) 1816	} A<(nno) 1816 compa- rat(us)
59.	Florus d<(etto) d<(etto)o (<:Kreutzmann:>)	1	Vien<(nae) 1816	
60.	Biographien des Corn<(elius) Nepos (<:Bergstrassen:>)	1	Vien<(nae) 1816	
61.	Magyar Virgilius	1.	Posonii 1789	

Historia

62.	Palma notitia rerum hungaricarum	3.		
63.	Allgem<(eine) Geschichete der Welt und Natur	1.	primus Tom<(us) deest	
64.	Felmer primae lineae historiae Tran<(silva)nicae	1.		
65.	Rudimenta historica	1.		
66.	Schröck Allgemeine Welgeschichte	5.		
67.	Annales sacri et profani	1.		
68.	Epitome chronologica rerum hungaricarum	1.		
69.	Vita S<(ancti) Stephani	1.		
70.	Historia Regni Hungariae	1.	Tyrnaviae 1737	
71.	d<(ett)o d<(ett)o	1.	Claudiopoli 1742	
72.	d<(ett)o d<(ett)o	1.	Cassoviae 1750	
73.	S<(acra) Concilia Eccle<(si)ae R<(omani) Cath<(olicae) in Hungaria	1.	Vien<(nae), 1742	
74.	Fabiani Stradae de Bello belgico	1.		
75.	Specimen Genealogico-progonologicum ad illustran- dam prosapiam Habsburgo-Lotharingicam	1.		
76.	Harlesii introductio in Historiam linguae latinae	1.	A<(nno) 1814 comparat(us)	

Geographia

77.	Bel, Compendium Geographiae Hungariae	1.	
78.	Szaszki Geographia	2.	
79.	Hübners Real Staats Zeitungs und Lexicon	1.	

Artes Liberales

80.	Institutiones ad eloquentiam	2.	duo exemplaria.
81.	Cyprian<(us) Soarius method<(us) parandae eloquentiae	1.	
82.	Palaestra Oratoria	1.	
83.	Molnár, Orationes Sacrae	1.	
84.	Holle Mytologia	1.	
85.	Steph<(ani) Csete Sacri Sermones	1.	
86.	Brittiii Chronicon universale	5.	
87.	M<(arci) Antonii Mureti Opera	1.	
88.	Cellarii Compendium Antiquitatum	1.	
89.	Bauers Anleitung zum richti<(gen) Ausdruck<(en) der latein<(ischen) Sprache	1.	
90.	Schelleri d<(etto) die alt<(en) latein<(ischen) Schrift- steller zu erklären	1.	A<(nno) 1814 compara- t(us)
91.	D<(etto) praecepta stili bene latini	2.	

Lexica

92.	Schrevelii Lexicon	1.	
93.	Dizionario Imperiale	1.	
94.	Mathaei Pasori lexicon latino-graeco-ungaricum	1.	
95.	Dictionarium Calepini	1.	duo exemplaria
96.	Schellers Handwörterbuch	3.	A<(nno) 1811 compara- t(us)

97. Vagnerii Phraseologia . . . . . 1.
 98. Griechisch — deutsches Handwörterbuch . . . . . 1. A<nn>o 1811 compara-
 t<us>
 99. Nolterii Lexicon antibarbarum . . . . . 2. A<nno> 1812 compara-
 t<us>

Libri mixti

100. Szabo, á Sz<ent> Irás és á természét szava . . . . . 1.
 101. Parizek Erklärung der sonntäglichen Evangelien . . . . . 1.
 102. Physiologicon Molnarii . . . . . 1.
 103. Institutiones philosophiae moralis Loscanii . . . . . 1.
 104. Fonseca institutiones dialecticae . . . . . 1.
 105. Novus Orbis pictus quadralingvis . . . . . 10. 50 fasciculi compacti.
 106. Elementa Geometriae . . . . . 1.
 107. Klausbergs Rechenkunst . . . . . 4.
 108. Arithmetica Claudiop<oli> . . . . . 1.
 109. Molnár Magyar Könyvház . . . . . 3.
 110. Deutsche Chrestomathie von Jos<ephus> Cserei . . . . . 1.
 111. Dictionarium Josephi Márton . . . . . 2. A<nno> 1820 compara-
 tum
 112. Practica exercitia Seibtii . . . . . 2. d<etto>
 113. Virgilii Opera cum interpretatione et notis . . . . . A<nno> 1820 comparata
 114. Q<vintii> Horatii Flacci Opera cum interpretatione et notis Ludovici Desprez . . . . . 2. A<nno> 1822 comparata
 His accedit Atlas Geograph<icus> sive Mappae
 Geogr<aphicae> Deutscher Atlas Von Reilly. Cibinii
 die ult<ima> Maii <1> 826.
 Joan<nes> Nep<omucenus> Eschenbach Praefectus
 Gymn<asii> R<egii> Cibin<iensis>.

Biblioteca Liceului „Gheorghe Lazăr”, Sibiu, nr. inv. 13 139 (Cota veche O V /25/).